

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

Затверджено

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи
Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ
« 01 » вересня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Безбар'єрне середовище: психологічні основи»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 222 «Медицина»

Освітньо-професійна програма: Медицина

2024

Програму складено на основі освітньо-професійної програми «Медицина», підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 222 «Медицина» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (№10 від 27 червня 2024 р.).

Розробники:

Зав. каф., проф. Опря Є.В.

Завуч каф., доц. Чернова Т. М., доц. Горячев П.І.

Програму обговорено на засіданні кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та психотерапії

Протокол № 1 від «29» серпня 2024 р.

Зав. кафедрою д. мед. н., проф. Євген Опря

Погоджено із гарантом ОПП Валерія МАРІЧЕРЕДА

Програму ухвалено на засіданні предметної циклової комісії з терапевтичних дисциплін ОНМедУ, Протокол № 1 від «_30_» _серпня_ 2024 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з терапевтичних дисциплін,

Олена ВОЛОШИНА

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	Денна форма навчання	
Загальна кількість: Кредитів – 3 Годин – 90 Змістових підрозділів – 1	Вибіркова	
	Рік підготовки	3-й
	Семестр	III-IV
	Лекції	0 годин
	Практичні заняття	30 годин
	Самостійна робота	60 годин
	У т. ч. індивідуальні завдання	0
	Форма підсумкового контролю	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни компетентності, програмні результати навчання.

Метою навчальної дисципліни «Безбар'єрне середовище: психологічні основи» є придбання здобувачами вищої освіти теоретичних знань стосовно поняття інвалідність та її складові згідно нормативно-правових норм і регламентуючих документів та практичних навичок щодо надання фахової психологічної допомоги людині з обмеженими можливостями, членам її родини або колективу. Оволодіння здобувачами вищої освіти знаннями щодо психологічної реабілітації та методами психологічної реабілітації та психологічної допомоги, що дають змогу молодому фахівцю комплексно і практично підходити до питань оцінки пацієнта і його ресурсів, а також ефективно планувати систему взаємодії між психологом і пацієнтом.

Завдання

- Засвоєння здобувачами вищої освіти філософії суспільства без обмежень, створення середовища проживання, у якому буде комфортно всім.
- Розуміння здобувачами вищої освіти нових сутності, змісту і технологій надання психологічної допомоги людям, які її потребують.
- Формування умінь організувати і проводити психологічну роботу з громадянами, які мають особливості психофізичного розвитку.
- Розвиток у здобувачів власної мотивації здорового способу життя і готовності формувати цю мотивацію у пацієнтів;
- Формування умінь застосовувати теоретичні знання в сфері безбар'єрності для професійного самовизначення у прикладній діяльності;
- Розвиток у здобувачів прагнення до самовдосконалення, самоосвіти, самопізнання, самооцінки, та самореалізації у різних видах діяльності;
- Оволодіння технологією прийняття рішень, вільного вибору і дій у різних сферах життя;
- Становлення наукового світогляду; формування емоційно-ціннісного ставлення до себе, до людей, до загальнолюдських духовних цінностей.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

• **Загальних (ЗК):**

- ЗК1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
- ЗК2 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
- ЗК3 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ЗК4 Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
- ЗК5 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації
- ЗК6 Здатність приймати обґрунтовані рішення
- ЗК7 Здатність працювати в команді
- ЗК8 Здатність до міжособистої взаємодії
- ЗК10 Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології
- ЗК 11 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел
- ЗК12 Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків
- ЗК13 Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем
- ЗК15 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя
- ЗК16 Здатність працювати в міжнародному контексті

• **- Спеціальних (СК):**

- СК1 Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані
- СК2 Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів
- СК3 Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.
- СК4 Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні та профілактиці захворювань.
- СК6 Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактики захворювань.
- СК7 Здатність до діагностування невідкладних станів
- СК8 Здатність до визначення тактики та надання екстреної медичної допомоги.
- СК10 Здатність до виконання медичних маніпуляцій
- СК11 Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності, включаючи систему раннього втручання
- СК15 Здатність до проведення експертизи працездатності
- СК16 Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм
- СК17 Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції
- СК19 Здатність до організації та інтеграції надання медичної допомоги населенню та проведення маркетингу медичних послуг
- СК21 Здатність зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються
- СК24 Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами
- СК26 Здатність визначати тактику ведення осіб, що підлягають диспансерному нагляду

Програмні результати навчання (ПРН):

- ПРН1 Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
- ПРН2 Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.
- ПРН3 Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем, включаючи систему раннього втручання.
- ПРН4 Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2).
- ПРН5 Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.
- ПРН6 Встановлювати остаточний клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики, дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, під контролем лікаря-керівника в умовах закладу охорони здоров'я (за списком 2).
- ПРН7 Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні) (за списком 4), пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).
- ПРН8 Визначити головний клінічний синдром або симптом, яким обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.
- ПРН9 Визначати характер та принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями (за списком 2), враховуючи вік пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, у разі необхідності розширення стандартної схеми вміти обґрунтувати персоніфіковані рекомендації під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.
- ПРН14 Визначати тактику та надавати екстрену медичної допомогу при невідкладних станах (за списком 3) в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами лікування.
- ПРН15 Організовувати надання медичної допомоги та лікувально-евакуаційних заходів населенню та військовослужбовцям в умовах надзвичайних ситуації та бойових дій, в т.ч. у польових умовах.
- ПРН16 Формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів; організовувати взаємодію з колегами в своєму та інших закладах, організаціях та установах; застосовувати інструменти просування медичних послуг на ринку, на підставі аналізу потреб населення, в умовах функціонування закладу охорони здоров'я, його підрозділу, в конкурентному середовищі.
- ПРН17 Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта шляхом прийняття обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

- ПРН18 Визначати стан функціонування та обмежень життєдіяльності особи та тривалість непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини, тощо. Вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення на підставі нормативних документів.
- ПРН21 Відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні:

знати:

- визначення поняття інвалідність та обмеженість;
- розуміння засад реабілітаційної, психолого-педагогічної підтримки осіб з обмеженими можливостями;
- принципи комплексного підходу до вирішення проблем осіб з обмеженими можливостями;
- сучасні освітні, реабілітаційні, інформаційні технології у роботі з особами з обмеженими можливостями в умовах закладів, служб, організацій, установ сфери освіти, охорони здоров'я, соціального захисту;

вміти:

- проектувати індивідуальні маршрути розвитку, освіти, соціальної адаптації та інтеграції осіб з обмеженими можливостями на основі результатів їхнього психолого-педагогічного вивчення;
- забезпечувати міждисциплінарної взаємодії за умови вирішення актуальних корекційно-педагогічних завдань;
- працювати з окремими людьми та командами з метою сприяння високоякісному комплексному супроводу особистості з обмеженими можливостями;
- використовувати набуті знання при веденні наукових дискусій з актуальних проблем соціальної реабілітації, супроводу та патронажу осіб з обмеженими можливостями;
- генерувати нові ідеї й нестандартні підходи до їх реалізації (креативність);
- налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Основи психологічної реабілітації.

Визначення психологічної реабілітації. Цілі психологічної реабілітації. Групи осіб, що потребують психологічної реабілітації. Основні завдання проведення психологічної реабілітації. Послуги, які передбачає психологічна реабілітація (психодіагностика, консультування, психотерапія, психологічна просвіта). Нормативно-правові акти, що регулюють організацію та проведення роботи з психологічної реабілітації.

2. Організація медико-психологічного супроводу реабілітаційного процесу для осіб з обмеженими можливостями.

Наукові підходи до проблеми психології людини з обмеженими можливостями. Проблеми психології інвалідності. Особливості розвитку людини з різними психофізичними порушеннями. Психологічні особливості і зміни особистості у людей з обмеженими властивостями. Ставлення хворого до хвороби. Критерії визначення груп інвалідності. Реабілітаційний потенціал особистості. Загальні психологічні аспекти реабілітації людини з обмеженими можливостями. Участь клінічного психолога у складанні програми реабілітації інваліда. Психологічні особливості роботи психолого-медико-педагогічних консультацій з дітьми з особливими потребами.

3. Організація та впровадження системи раннього втручання.

Раннє втручання – міждисциплінарна сімейно-центрована система допомоги дітям раннього віку (від народження до 3-х років) із порушеннями розвитку та дітям груп біологічного й соціального ризику, спрямована на покращення розвитку дитини та підвищення якості життя родини. Стан проблеми готовності батьків до взаємодії та прийняття особливостей хворої дитини. Причини загрози появи обмежень як у функціонуванні сім'ї, так і в фізичному та психосоціальному розвитку дитини. Клієнт раннього втручання – вся родина дитини з порушенням розвитку чи захворюванням.

4. Діагностичний інструментарій у психо-реабілітаційному процесі.

Базові принципи психодіагностики осіб, постраждалих від воєнних дій і травматичних подій, включаючи серйозну хворобу. Особливості посткризової психологічної діагностики дітей. Короткі характеристики психодіагностичних методик. Перелік основних діагностичних методик, які застосовуються при психологічній реабілітації.

5. Поняття про психологічну реабілітацію осіб з обмеженими можливостями.

Реабілітація осіб з інвалідністю – система медичних, психологічних, педагогічних та інших заходів, спрямованих на надання допомоги у відновленні та компенсації порушених або втрачених функцій організму для досягнення і підтримання незалежності, трудової адаптації та інтеграції в суспільство. Психологічна реабілітація – система заходів, спрямованих на відновлення, корекцію

психологічних функцій, якостей, властивостей особи, створення сприятливих умов для розвитку та утвердження особистості. Види і форми реабілітаційних заходів.

6. Психотравматичні і кризові ситуації.

Психічна травма та психотравмуюча ситуація. Співвідношення понять життєвої кризи особистості, травмуючої ситуації та травми. Посттравматичний стрес та вторинна травма. Розуміння поняття «криза особистості» у психології. Типологія кризових ситуацій особистості. Вікові і ситуативні кризи. Ставлення до кризи та її подолання. Психологічна допомога особам, що переживають наслідки психотравми і кризову ситуацію.

7. Психологічна допомога під час втрати і горювання.

Поняття синдрому втрати (гострого горя). «Робота горя». Етапи переживання горя. Неускладнене і ускладнене горе. Загальні правила психологічного консультування осіб, що переживають синдром втрати. Етапи психологічної допомоги вибудовуються відповідно до етапів переживання горя: допомога на стадії шоку, на стадії гострого горя; на стадії відновлення. Триступінчата модель психологічної допомоги.

8. Метод «РІВНИЙ-РІВНОМУ» у взаємодії учасників груп підтримки та груп взаємодопомоги.

Групи взаємодопомоги («самопомоги»). Психотерапевтичні групи. Особливості функціонування груп підтримки та груп взаємодопомоги. Взаємодія учасників діалогу за принципом «рівний-рівному». Функціонування соціальних груп за принципом «рівний-рівному» в Україні. Як створити та підтримувати діяльність групи взаємодопомоги.

9. Проект Безбар'єрність.

Національна стратегія безбар'єрного простору в Україні. Поняття «безбар'єрність» - загальний підхід до забезпечення безперешкодного доступу всіх груп населення до різних сфер життєдіяльності. Гендерна рівність - рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості. Доступність – забезпечення рівного доступу всім групам населення до фізичного оточення, транспорту, інформації та зв'язку, інформаційно-комунікаційних технологій і систем, а також до інших об'єктів та послуг, як у міських, так і в сільських районах.

10. Проект ТИ ЯК.

Створення проекту «Ти як?». Мета програми. Тренінг учасників – масштабований завдяки застосуванню каскадного методу. Фахівці кожної служби мають змогу передавати отримані знання колегам та застосовувати свої навички на практиці. Метод “каскадного” навчання – 3 етапи: 1) підготовка «тренерів для тренерів»; 2) передача знань іншим фахівцям Служби. 3) масштабування процесу на клієнтський рівень (шукачі роботи, безробітні, роботодавці, які потребують психологічної підтримки

11. Аптечка первинної психологічної допомоги.

«Аптечка швидкої психологічної допомоги» - довідник про стресові реакції і методи їх подолання. Розроблена в межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?», створеної за ініціативою першої леді Олени Зеленської. Вправи і поради, зібрані в «Аптечці». Для кого вона корисна. Де можна її отримати, формат.

12. Критерії вибору психотерапевтичних методик.

Підходи до психотерапії, класифікації підходів і психотерапевтичних методів. Коротка характеристика основних методів психотерапії. Критерії вибору методу, що підходить конкретному клієнтові – виходячи з наявної патології, переважаючих скарг і запитів клієнта.

13. Показання та протипоказання до психотерапевтичного супроводу осіб з обмеженими можливостями.

Поняття психологічного супроводу осіб з інвалідністю. Особливості психологічного супроводу в залежності від причини інвалідності, віку та інших особливостей конкретної особи. Показання до психотерапії, підхід до вибору психотерапевтичного методу, показаного конкретному клієнтові. Протипоказання до психотерапії (гострий психоз, виражена інтелектуальна недостатність тощо).

14. Нормативно-правові акти і регламентуючі документи.

Указ Президента України "Про забезпечення створення безбар'єрного простору в Україні" <https://www.president.gov.ua/documents/5332020-35809>

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1324-18#Text>

Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text

Розпорядження Кабінету Міністрів «Про затвердження складу міжвідомчої робочої групи з питань розроблення проекту Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні» <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-skladu-mizhvido-a134r>

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення на 2009—2015 роки «Безбар'єрна Україна» <https://www.kmu.gov.ua/npas/232167617>

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження критеріїв доступності для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення приміщень, що надаються дільничним виборчим комісіям звичайних виборчих дільниць для організації їх роботи та проведення голосування» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-2020-%D0%BF#Text>

15. Практичні навички щодо надання фахової психологічної допомоги людині з обмеженими можливостями, членам її родини або колективу.

Освіта психолога-консультанта, клінічного психолога і психотерапевта в Україні. Вимоги до професійної кваліфікації практикуючого психолога і

психотерапевта. Навички, необхідні для психологічного консультування клієнтів з різними психологічними проблемами, включаючи наслідки психологічної травми і обмеження фізичних або психічних можливостей (інвалідність).

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Тема	Лекції	Практичні заняття	СРЗ
1.	Основи психологічної реабілітації.		2	4
2.	Організація медико-психологічного супроводу реабілітаційного процесу для осіб з обмеженими можливостями.		2	4
3.	Організація та впровадження системи раннього втручання.		2	4
4.	Діагностичний інструментарій у психо-реабілітаційному процесі.		2	4
5.	Поняття про психологічну реабілітацію осіб з обмеженими можливостями.		2	4
6.	Психотравматичні і кризові ситуації.		2	4
7.	Психологічна допомога під час втрати і горювання.		2	4
8.	Метод «РІВНИЙ-РІВНОМУ» у взаємодії учасників груп підтримки та груп взаємодопомоги.		2	4
9.	Проект Безбар'єрність.		2	4
10.	Проект ТИ ЯК.		2	4
11.	Аптечка первинної психологічної допомоги.		2	4
12.	Критерії вибору психотерапевтичних методик.		2	4
13.	Показання та протипоказання до психотерапевтичного супроводу осіб з обмеженими можливостями.		2	4
14.	Нормативно-правові норми і регламентуючі документи.		2	4
15.	Практичні навички щодо надання фахової психологічної допомоги людині з обмеженими можливостями, членам її родини або колективу.		2	4
Разом 90		0	30	60

5. Теми лекційних / семінарських / практичних / лабораторних занять

5.1. Теми лекційних занять

Лекцій не передбачено

5.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

5.3. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Практичні заняття
1.	Основи психологічної реабілітації.	2
2.	Організація медико-психологічного супроводу реабілітаційного процесу для осіб з обмеженими можливостями.	2
3.	Організація та впровадження системи раннього втручання.	2
4.	Діагностичний інструментарій у психо-реабілітаційному процесі.	2
5.	Поняття про психологічну реабілітацію осіб з обмеженими можливостями.	2
6.	Психотравматичні і кризові ситуації.	2
7.	Психологічна допомога під час втрати і горювання.	2
8.	Метод «РІВНИЙ-РІВНОМУ» у взаємодії учасників груп підтримки та груп взаємодопомоги.	2
9.	Проект Безбар'єрність.	2
10.	Проект ТИ ЯК.	2
11.	Аптечка первинної психологічної допомоги.	2
12.	Критерії вибору психотерапевтичних методик.	2
13	Показання та протипоказання до психотерапевтичного супроводу осіб з обмеженими можливостями.	2
14.	Нормативно-правові норми і регламентуючі документи.	2
15.	Практичні навички щодо надання фахової психологічної допомоги людині з обмеженими можливостями, членам її родини або колективу.	2
Разом		30

5.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

№ з/п	Тема	СРЗ
1.	Основи психологічної реабілітації.	4
2.	Організація медико-психологічного супроводу реабілітаційного процесу для осіб з обмеженими можливостями.	4
3.	Організація та впровадження системи раннього втручання.	4
4.	Діагностичний інструментарій у психо-реабілітаційному процесі.	4
5.	Поняття про психологічну реабілітацію осіб з обмеженими можливостями.	4
6.	Психотравматичні і кризові ситуації.	4
7.	Психологічна допомога під час втрати і горювання.	4
8.	Метод «РІВНИЙ-РІВНОМУ» у взаємодії учасників груп підтримки та груп взаємодопомоги.	4
9.	Проект Безбар'єрність.	4
10.	Проект ТИ ЯК.	4
11.	Аптечка первинної психологічної допомоги.	4
12.	Критерії вибору психотерапевтичних методик.	4
13.	Показання та протипоказання до психотерапевтичного супроводу осіб з обмеженими можливостями.	4
14.	Нормативно-правові норми і регламентуючі документи.	4
15.	Практичні навички щодо надання фахової психологічної допомоги людині з обмеженими можливостями, членам її родини або колективу.	4
Разом		60

7. Методи навчання

Практичні заняття: бесіда, вирішення клінічних ситуаційних задач, відпрацювання навичок огляду пацієнта.

Самостійна робота: самостійна робота з підручником, самостійна робота з банком тестових завдань, самостійне вирішення клінічних завдань.

8. Форми контролю та методи оцінювання (у т. ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль:

усне опитування, тестування, розв'язання ситуаційних клінічних завдань, оцінювання активності участі в роботі на занятті.

Підсумковий контроль: залік.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:

- методи: опитування, вирішення ситуаційних клінічних задач.

Критерії поточного оцінювання на практичному / семінарському / лабораторному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач має вільно володіти матеріалом, приймати активну участь в обговоренні теми та вирішенні ситуаційних клінічних задач, висловлювати свою думку з теми заняття, демонструвати творче мислення.
Добре «4»	Здобувач має добре володіти матеріалом, приймати участь в обговоренні матеріалу та вирішенні ситуаційних клінічних задач, висловлювати свою думку з теми заняття, демонструвати логічне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач має відповідати на питання за темою, недостатньо володіючи матеріалом, невпевнено приймати участь в обговоренні та вирішенні ситуаційних клінічних задач.
Незадовільно «2»	Здобувач не володіє матеріалом, не приймає участь в обговоренні та вирішенні ситуаційних клінічних задач.

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав та захистив індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Залік здійснюється: на останньому занятті до початку екзаменаційної сесії – при стрічковій системі навчання, на останньому занятті – при цикловій системі навчання. Оцінка за залік є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з двома десятковими знаками після коми.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Отриманий середній бал за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували

робочу програму навчальної дисципліни, конвертується з традиційної чотирибальної шкали у бали за 200-бальною шкалою, як наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна шкала	Багатобальна 200-бальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація традиційної оцінки (середній бал за навчальну дисципліну) в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету.

Відповідно до отриманих балів за 200-бальною шкалою, досягнення здобувачів оцінюються за рейтинговою шкалою ECTS. Подальше ранжування за рейтинговою шкалою ECTS дозволяє оцінити досягнення здобувачів з освітньої компоненти, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів.

Шкала ECTS є відносно-порівняльною рейтинговою, яка встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність). Оцінка «А» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» – оцінці «добре» тощо. При конвертації з багатобальної шкали межі оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» за шкалою ECTS не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється здобувачам, які відвідали усі заняття з дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

Здобувачі, які навчаються на одному курсі (однієї спеціальності), на підставі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Конвертація традиційної оцінки з дисципліни та суми балів за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

10. Методичне забезпечення

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус
- Методичні розробки до практичних занять
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні клінічні завдання
- Електронний банк тестових завдань з дисципліни

11. Перелік питань для підготовки здобувачів вищої освіти до заліку

1. Як Ви розумієте поняття психологічної реабілітації?
2. Основні цілі і завдання психологічної реабілітації.
3. Які групи осіб потребують психологічної реабілітації?
5. Психологічні особливості і зміни особистості у людей з обмеженими можливостями.
6. Особливості розвитку дітей з різними психофізичними порушеннями.
7. Назвіть критерії визначення груп інвалідності.
8. Реабілітаційний потенціал особистості.
9. Загальні психологічні аспекти реабілітації людини з обмеженими можливостями.
10. Участь клінічного психолога у складанні програми реабілітації інваліда.
11. Раннє втручання – міждисциплінарна сімейно-центрована система допомоги дітям раннього віку.
12. Проблема готовності батьків до прийняття особливостей хворої дитини.
13. Базові принципи психодіагностики осіб, постраждалих від травматичних подій, включаючи серйозну хворобу.
14. Особливості посткризової психологічної діагностики дітей.
15. Короткі характеристики психодіагностичних методик.
16. Назвіть основні психодіагностичні методики, які застосовуються при психологічній реабілітації.
17. Медична реабілітація осіб з інвалідністю – підхід, основні методи
18. Психологічна реабілітація осіб з обмеженими можливостями – цілі, завдання.
19. Види і форми психологічних реабілітаційних заходів.
20. Що таке «травматична подія» і «психічна травма»?
21. Співвідношення понять кризи особистості, стресу та психічної травми.
22. Що таке «посттравматичний стрес» та «вторинна травма»?
23. Розуміння поняття «криза особистості» у психології.
24. Типологія кризових ситуацій особистості. Вікові і ситуативні кризи.
25. Поняття синдрому втрати (гострого горя). «Робота горя».
26. Етапи переживання горя. Неускладнене і ускладнене горе.
27. Загальні правила психологічного консультування осіб, що переживають горе.
28. Групи взаємодопомоги («самодопомоги»). Психотерапевтичні групи.
29. Особливості функціонування груп підтримки та груп взаємодопомоги.
30. Взаємодія учасників діалогу за принципом «рівний-рівному».
31. Функціонування соціальних груп за принципом «рівний-рівному» в Україні.
32. Національна стратегія безбар'єрного простору в Україні. Поняття «безбар'єрність».
33. Гендерна рівність - рівний правовий статус жінок і чоловіків.
34. Доступність – забезпечення усім верствам населення рівного доступу до фізичного оточення, транспорту, інформації тощо.
35. Створення проекту «Ти як?». Мета програми.
36. Тренінг учасників проекту «Ти як?»
37. Метод “каскадного” навчання учасників проекту «Ти як?». 3 етапи.
38. Що таке «Аптечка швидкої психологічної допомоги»? Користувачі.

39. Зміст «Аптечки швидкої психологічної допомоги».
40. Підходи до психотерапії, класифікації підходів і психотерапевтичних методів.
41. Коротка характеристика основних підходів до психотерапії (психоаналітичний, поведінковий, когнітивний, гуманістичний, екзистенціальний).
42. Критерії вибору методу, що підходить конкретному клієнтові – виходячи з наявної патології, переважаючих скарг і запитів клієнта.
43. Поняття психологічного супроводу осіб з інвалідністю.
44. Особливості психологічного супроводу в залежності від причини інвалідності, віку та інших особливостей конкретної особи.
45. Показання і протипоказання до психотерапії при інвалідності.
46. Нормативно-правові акти і регламентуючі документи: Указ Президента України "Про забезпечення створення безбар'єрного простору в Україні"
47. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю.
48. Освіта психолога-консультанта, клінічного психолога і психотерапевта в Україні.
49. Вимоги до професійної кваліфікації практикуючого психолога і психотерапевта.
50. Навички, необхідні для психологічного консультування клієнтів з різними психологічними проблемами, включаючи наслідки психологічної травми і обмеження фізичних або психічних можливостей (інвалідність).

12. Рекомендована література

Основна:

1. Охорона психічного здоров'я в умовах війни / пер. з англ. Тетяна Семигіна, Ірина Павленко, Євгенія Овсяннікова [та ін.]. — К. : Наш формат, 2017. — 1068 с.
2. Нові клінічні протоколи: Психіатрія. Київ. Професійні видання, 2020. – 265 с.
3. Психіатрія і наркологія В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський. – Київ: Медицина., 2020. – 512

Додаткова:

1. Психіатрія особливого періоду: навчальний посібник [для лікарів та психологів] / Рум'янцев Ю.В., Сиропятов О.Г., Іванцова Г.В., Осьодло Г.В. – К.: УВМА, 2014. – 193 с.
2. Посттравматичні стресові розлади: Навчальний посібник/ Під заг. ред. проф. Б. В. Михайлова - Вид. 2-е, перероблене та доповнене. - Х. : ХМАПО, 2014. - 285 с.
3. Посттравматичний стресовий розлад: посібник / Венгер О.П, Ястремська С.О. – Т. 2019. — 264с.
4. Психіатрія і наркологія: підручник (ВНЗ IV р. а.) / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, В.А. Абрамов та ін; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. — 2-е вид., переробл. і допов. – К.: «Медицина», 2015.- 512с.
5. Психіатрія і наркологія: нац. підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. / Г. Т. Сонник, О. К. Напреєнко, А. М. Скрипніков та ін., за ред. О. К. Напреєнко. - Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця. - 3-е вид., випр. - Київ: Медицина, 2017. -

422с.

6. Гусак, Н., 2011. Соціальна реабілітація в соціологічному дискурсі: інституційний підхід. // Соціальні виміри суспільства, 3 (14), с.175–186.
7. Гусак, Н., 2008. Соціальна реабілітація: підходи до визначення поняття. // Соціальна політика та соціальна робота, (1), с.103–114.
8. Дегтяренко, Т.М., 2013. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 301с. Збірник державних стандартів соціальних послуг з реабілітації/абілітації інвалідів, дітей-інвалідів та осіб з розумовою відсталістю, 2009. Київ: ВГО „Коаліція захисту прав осіб з інтелектуальною недостатністю”, 47с.
9. Єжова, Т. Є., 2011. Соціальна реабілітація дітей з інвалідністю. Навчальний посібник. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 284с.

13. Електронні інформаційні ресурси

1. Указ Президента України "Про забезпечення створення безбар'єрного простору в Україні" <https://www.president.gov.ua/documents/5332020-35809>
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1324-18#Text>
3. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text
4. Розпорядження Кабінету Міністрів «Про затвердження складу міжвідомчої робочої групи з питань розроблення проекту Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні» <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-skladu-mizhvido-a134r>
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення на 2009—2015 роки «Безбар'єрна Україна» <https://www.kmu.gov.ua/npas/232167617>
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження критеріїв доступності для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення приміщень, що надаються дільничним виборчим комісіям звичайних виборчих дільниць для організації їх роботи та проведення голосування» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-2020-%D0%BF#Text>
7. <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2402-14> Закон України «Про охорону дитинства».
8. <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2402-15> - Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні»
9. <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1545-2000-%EF> - Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2000 р. № 1545 «Про схвалення Концепції ранньої соціальної реабілітації дітей з інвалідністю». <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1197-07> - Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 08.10.2007 р. № 623 «Про

затвердження форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини з інвалідністю та Порядку їх складання».

10. Електронні джерела літератури здобувачі освіти можуть знайти на сайті onmu.edu.info .